

Oslo, den 21 desb. 1940.

Norges Höyesterett har idag, den 21 desember 1940, nedlag sine funksjoner og alle höyesterettsdommere er tratt tilbake fra sine embeder. Norsk rettsorden som fra urgammel tid er bygget opp på norsk sedvane og rettsoppfatning er dermed definitivt satt ut av kraft.

Denne historiske begivenhet er så vidtrekkende at vi finner det nødvendig å gjengi i sin helhet de dokumenter som danner grunnlaget for det som er skjedd:

I en skrivekse til Justisdepartementet av 19 november uttalte Höyesterett:

"Den gir den konstituerte statsråd for Justisdepartementet adgang til å gripe inn i sammensetningen av domstolen på en måte som er i åpenbar strid med de prinsipper vår domstolordning er bygget på. Forordningen overskridet grensene for den mynighet en konstituert statsråd har som representant for okkupasjonsmakten etter den 4. Hågerkonvensjon av 1907 med tilhørende reglement for landkrigen, særlig art. 43, hvoretter en okupant skal respektere de lover som gjeller i landet med mindre det foreligger absolute hindringer derfor". Forordningen faller også utenfor den fullmakt som er gitt de konstituerte statsråder ved paragraf 3 i Reichskommisars forordning av 28. sept. 1940 sammenholdt med paragraf 3 i Führers forordning av 24. april 1940 om at landets forfatning og lover skal bli gjeldende så langt det er forenlig med okkupasjonen.

Domstolenes uavhengighet er fastslått i grundloven og er i samsvar med folkerettens uttrykkelige anerkjendt i Reichskommissars forordning av 28. september 1940 paragraf 5. Å opprettholde denne uavhengighet er av grundleggende betydning for rettssikkerheten. Skulde forordningen bli gjennomført ville det få skjebnevarende følger for rettslivet.

Som øverste representant for den dømmende krets makt i riken må Höyesterett henstille at departementets forordning ikke blir gjennomført.

En avskrift av dette brev sendes til Reichskommissar für die besetzten norwegiske "Gebiete".

Skrivelsen er undertegnet av samtlige höyesterettsdommere.

5 desember ble det utstedt en forordning om nedsettelse av aldersgrensen for offentlige tjenestemenn fra 70 til 65 år, dog således at vedkommende statsråd i det enkelte tilfelle skulle beslutte om en tjeneremann kunde fortsette utover 65 år. Höyesterett fikk underretning om at denne forordning i trev fra Justisdepartementets konstituerte sjef av 7 desember. I en skrivelse av 9 desember til Justisdepartementet fremholdt Höyesterett særlig at en ordning med adgang til for en departementssjef til å avgjøre om en dommer som var fyldt 65 år skal gå av straks eller skal fortsette på det uvisse, ikke stemmer med den uavhengighet av administrasjonen som embedsdommere skal ha etter grundloven. Særlig vil forordningen medføre en alvorlig svekkelse av den viktigste stilling Höyesterett inntar som rikets øverste domstol. Höyesteretts særstilling har også fått uttrykk i aldersgrensloven av 14 mai 1917 paragraf 4 som utelukker muligheten av at en höyesterettsdommer kan bli sittende i sitt embede etter at han har nådd aldersgrensen. Höyesterett må derfor henstille til Justisdepartementet å söke utvirket hos Socialdepartementet at forordningen endres således at det ikke blir overlatt til administrasjonens skjønn om en dommer skal fortsette i sitt embede etter å ha nådd aldersgrensen.

Høyesterett vilde være forbunden for å få vite om Justis-departementet er villig til å imøtekomme denne henstilling".

xxxx

Høyesterettsdommer Emil Stang var blitt anholdt av det tyske "Sicherheitspolizei" 30. november og innsatt i Oslo krets-fengsel i Møllergaten 19. I skrivelse av 2. desember anmodet Høyesterett Justisdepartementet om å søke opplyst grunden til arrestasjonen. Da det ikke kom noe svar, skrev Justitiarius etter oppdrag av hele Høyesterett påny til Justisdepartementet 9. ~~desember~~ desember og fremholdt at saken "er av overordentlig betydning for retten og dens dommere", og anmodet igjen om opplysning om grunden til arrestasjonen.

xxxxx

A v s k r i f t

Der Reichskommissar
für die
Besetzten norwegischen Gebiete.

Oslo, 3. dec. 1940.

An den
Präidenten
des Høyesterett.

O S L O .

Akersgt. 40.

Es kann nicht zu den Befugnissen des Høyesterett gehören, zu der Verbindlichkeit von Rechtsvorschriften, die seit dem Übergang der Obersten Regierungsgewalt in Norwegen auf mich erlassen worden sind, Stellung zu nehmen. Das gilt für die von mir selbst erlassenen Rechtsvorschriften in gleicher Weise wie für die Vorordnungen, die von den kommissarischen Staatsräten auf Grund meiner Vorordnung vom 28. Sept. 1940 erlassen werden. Die Gültigkeit dieser Vorschriften kann vom Høyesterett oder von einem sonstigen norwegischen Gericht nicht in Zweifel gezogen werden, da es ausschließlich mir zusteht, darüber zu entscheiden, welche Massnahmen zur Förderung der öffentlichen Ordnung und des öffentlichen Lebens in Norwegen zweckdienlich sind. Die in dem Beschluss des Høyesterett vom 19. November 1940 zum Ausdruck gebrachte Rechtsauffassung geht daher von falschen Voraussetzungen aus und ist somit rechts-irrig.

Abgesehen von diesem Hinweis auf die tatsächliche Rechtslage empfiehlt es sich für das Høyesterett auch deshalb sich einer Stellungnahme zu Massnahmen der Staatsführung zu enthalten, weil eine solche Stellungnahme, zumal wenn sie ohne besondere Aufrichtung durch die hierfür zuständigen Stellen abgegeben wird, den Charakter einer politischen Demonstration trägt. Die Aufgabe eines Gerichts besteht jedoch nicht darin, sich in die politische Entwicklung einzuschalten.

(tegn) Terboven.

A v s k r i f t

Oslo, den 12. des. 1940

Fra Høyesterett.

Justisdepartementet.

Reichskommissar für die besetzten norwegischen Gebiete har den 3. december sendt Høyesteretts Justitiarius et brev som legges ved i avskrift. Brevet er mottatt den 7. december.

Etter at Høyesterett hadde sendt til Justisdepartementet sitt brev av 9. dec. om aldorsgrensoforordningen, har rettens medlemmer drøftet Reichskommissars brev. Dommerne Broch og Stang har ikke kunnet være tilstede.

Som det vil sees har Reichskommissar uttalt at hverken Høyesterett eller andre norske domstoler kan ta stilling til spørsmålet om gyldigheten av de rettsforskrifter som utferdiges av Reichskommissar, eller av de konstituerte statsråder i henhold til hans forordning av 28. sept. 1940, da det utelukkende tilkommer Reichskommissar å avgjøre hvilke forholdsregler er tjenlige til fremme av den offentlige orden og det offentlige liv i Norge.

Vi vil framholde at domstolene etter norsk konstitusjonell rett har plikt til å prøve gyldigheten av lover og administrative forordninger. Under en militær okkupasjon må domstolene etter vår mening på samme måte under avgjørelsen av de rettsspørsmål som forelegges under en sak, kunne - i den utstrekning folketetten hjemler det - ta stilling til den folkerettelige gyldighet av forordningene som er utstedt av okkupasjonsmaktenes organer.

Vi kan ikke følge det syn på domstolens myndighet som Reichskommissars brev gir uttrykk for, uten å handle i strid med våre plikter som dommere i Norges Høyesterett.

Vi finner derfor ikke å kunne fortsette i våre embeder.

Vi forutsetter nærmere konferanse med Justisdepartementet om tidspunktet for vår fratrede.

Pål Berg. Johan Riwertz. Thomas Bonnevie. Th. Boye. Einar Hanssen. Henry Larssen. U.A. Motzfeldt. E. Alten. A.T. Næss. F. Schjelderup. Svend Evensen. Helge Klæstad. Jacob Aars. Sverre Grette. Sigurd Fougner. Erik Solem.

Som følge av Høyesteretts vedtak har konstituert statsråd Riisnæs søkt en konferanse med Høyesterett. I denn konferanse erklærte han seg villig til ikke å praktisere forordningen om domsmennens og til å gjøre undtag fra aldersgrensehestemmelserne når det gjaldt dommere. Men han kunne ikke la Høyesterett få adgang til å prøve forordningenes lovlighet. Høyestoret fastholdt da sitt standpunkt.

xxxxx

Politiet i Stor-Oslo har reagert meget riktig og meget kraftig mot hirdens opptræden under de uroligheter som ble fremprovosert av hirten i forrige uke. Det hersker en samstemmig og sterk forbirtrelse over at politiet er blitt fratatt myndigheten til å opprettholde ordenen etter gamle retningslinjer for politiets arbeid, og denne forbirtrelse er blitt ennå sterkere etter at det er blitt krevd av politifolkene at de skal gå inn i N.S. og bruke nazihilsenen på gaten. Da ordren om å bruke nazihilsenen på gaten kom, nektet en hel divisjon ved Oslo Politikammer (ca. 100 mann) å gå ut i tjeneste. Fra høyeste hold ble det da meddelt dem at de vilde bli idømt fra 3 til 6 måneders fengsel for oppsetsighet - og under inntrykket av denne trussel gikk de så ut. Men ikke en av dem bruker nazihilsenen. Mange politifolk ser ingen annen utvei til å slippe unna denne skammen å gå ut av korpset. Det gjeller politifolk av alle grader og med opptil 20 års tjeneste i etaten. Til torsdag 19. desember hadde mellom 70 og 80 politimenn nedlagt sitt arbeid. Dette gjorde de til tross for at de var blitt truet med straff og med represalier overfor deres familier. De leverte sin uniform og gikk. Av beredskapsavdelingen som ligger i Gardekasernen ved Majorstuen har 60 mann søkt om å få ta avskjed men alle disse søknader er blitt avslått. En av årsakene til den sterke reaksjon blandt politifolkene var også en oppsiktivekkende ordre som søndag morgen ble lest opp for politikorpset. Den gikk ut på at inntil videre skulle hirten og civilt tysk politi overta patruljetjenesten i alle centrumsgater i Oslo. Det norske politi skulle også fortsette sin patruljetjeneste, men i ordenen var det uttrykkelig forbudt å gripe inn i noesomhelst - det være seg forbrytelser eller ulykke uten etter først å ha innhentet tillatelse av det tyske civile politi. Denne ordre måtte trekkes tilbake kl. 15. søndag ettermiddag.

xxxxx

Det er nå fastslått at munn- og klovesyken skyldes tyskernes import av levende kuer og griser fra Danmark. Denne import er kommet i stand til tross for at de norske myndigheter inntrerengende har advart mot den. På noen griser blev munn- og klovesyken konstatert før de var brakt til land i Oslo, men til tross for dette ble de tatt opp til Handelsfjøset, der det også står dyr som selges rundt om på gården. På samme måte er det innført levende dyr til andre byer, og i bygdene rundt disse steder er det senere konstatert munn- og klovesyke.

Det er nå konstatert 45 tilfeller av munn- og klovesyken i bygdene rundt Oslo. Sykdommen opptrer nå i Akershus, Østfold, Hedmark, Vestfold, ved Kr. sand, ved Bergen, i Trøndelag og et sted i Nordland.